

STÁTNÍ OKRESNÍ ARCHIV ROKYCANY

ARCHIV OBCE SVOJKOVICE

1839 - 1943

Inventář

Číslo listu JAF

80

Evidenční číslo pomůcky

149

Zpracovala: Mgr. Hana Hrachová

ROKYCANY 2004

OBSAH

ÚVOD

I.	Vývoj původce fondu	4
II.	Dějiny a vývoj fondu	7
III.	Archivní charakteristika fondu	8
IV.	Obsah fondu	9
V.	Záznam o uspořádání fondu	10

PŘÍLOHY

Č. 1	Seznam použitých pramenů a literatury	12
Č. 2	Seznam použitých zkratk	12

INVENTÁRNÍ SEZNAM

A: Předchůdci obecní samosprávy do roku 1850

I.	Spisový materiál	14
----	------------------	----

B: Obecní úřad 1850 – 1945

I.	Knihy	14
II.	Spisový materiál	15
III.	Účetní materiál	17
IV.	Ostatní materiál	17

ÚVOD

I. Vývoj původce fondu

Fond Archiv obce Svojkovice byl vytvořen dvěma původci: správou obce před rokem 1850, po roce 1850 pak obecní samosprávou, tj. obecním zastupitelstvem a obecním úřadem. Před rokem 1850 patřila obec ke zbirožskému panství v Berounském kraji. Po reformách v letech 1848/1849 byly Svojkovice přiřazeny k nově vzniklému politickému okresu Hořovice, soudní okres Zbiroh (po roce 1850). Dnem 1. 9. 1896 vzniklo okresní hejtmanství v Rokycanech, k jehož správnímu obvodu byly Svojkovice zařazeny. V roce 1908 byly Svojkovice vyloučeny z farní osady Mýto a přiřazeny k Rokycanům. Součástí rokycanského okresu byla obec do 1. června 1942, po zbytek války náležely Svojkovice do správy Okresního úřadu Plzeň – venkov. Rokycanský okres byl znovu obnoven až v srpnu 1945. V roce 1893 byla obec na vlastní žádost vyloučena z obvodu okresního soudu zbirožského a přidělena k obvodu Okresního soudu Rokycany s platností od 1. ledna 1894.

Územní působnost obecního úřadu se vztahovala na katastrální území obcí Svojkovice. Někdy mezi léty 1870 – 1889 byla součástí Svojkovic také osada Hůrky. V roce 1943 se měli zástupci obce vyjádřit k případnému sloučení s Volduchy. S návrhem Okresního úřadu Plzeň – venkov však zastupitelé nesouhlasili a v případě nutnosti byly pro variantu sloučení s Hůrkami.

Mimo názvu Svojkovice se můžeme souběžně setkat také s termínem Svejkovice. V roce 1924 došlo ke změně názvu obce, která přijala oficiální pojmenování Svojkovice.

Obecní zřízení bylo uzákoněno tzv. Stadionovým prozatímním obecním zřízením z 20. 3. 1849, kde byla vytýčena zásada „základem svobodného státu je svobodná obec.“ Toto zřízení nabylo platnost od 1. ledna 1850. Rozeznávalo dvojí působnost obce, vlastní záležitosti obce a přenesené, delegované záležitosti. Obce se staly nejnižšími články a instancemi územní samosprávy. V roce 1859 bylo vydáno obecní zřízení, z něhož v praxi zůstalo platné jen nařízení o domovském právu. K dalším změnám došlo po vydání Únorové ústavy v roce 1862, na kterou navazoval říšský zákon č. 18/1862 a zemský zákon z 16. 4. 1864 o obecním zřízení. Po první světové válce bylo změněno obecní zřízení volebním zákonem č. 75/1919 Sb. zák. a nař. a novelou zákona o obecním zřízení č. 76/1919 Sb. zák. a nař. Volební období bylo stanoveno na dobu čtyř let, po roce 1933 bylo změněno na šestileté.

Po vzniku Obecního úřadu ve Svojkovicích v roce 1850 se staly výkonnými orgány obecní výbor a obecní představenstvo. Obecní výbor byl složen ze zákonného počtu členů závislého na stavu oprávněných voličů s tříletým funkčním obdobím. Náhradníků nemělo být více než polovina členů obecního výboru. Obecní výbor jako kolegiální sbor rozhodoval

většinou hlasů, měl pouze usnášecí a dozorčí moc, nikoliv však moc výkonnou. Po reformách sedmdesátých let měl obecní výbor usnášecí a dozorčí moc a byl sekundárním orgánem, který vyřizoval zvláště důležité záležitosti. Jeho zasedání byla veřejná. Do pravomoci obecního výboru patřila správa obecního majetku, udělování domovského práva, čestného občanství a vyřizování záležitostí místní policie.

Obecní výbor volil ze svého středu obecní představenstvo, které se skládalo ze starosty a alespoň dvou radních. Představenstvo netvořilo kolégium, radní byli pouze pomocným a zastupujícím orgánem starosty. Představenstvo jako užší orgán reprezentovalo obec navenek.

Působnost obecního úřadu byla zčásti samostatná: správa obecního jmění a obecních záležitostí, dohled na bezpečnost majetku, péče o zachování obecních cest, silnic a mostů, výkon policie polní, běžné, zdravotní, mravnostní, stavební i požární, péče o chudé a dobročinné ústavy, účast na správě místních škol, urovnávání sporů mezi stranami v obci a konání dobrovolných dražeb nemovitých věcí. Zčásti byla působnost obcí přenesená a ta se týkala záležitostí soudních, politických, vojenských, berních i důchodkových. Dohled nad obecním úřadem náležel jednak okresnímu zastupitelstvu a zemskému výboru, jednak místodržitelství.

O událostech ve Svojkovicích v druhé polovině 19. století téměř nic nevíme. V roce 1881 byl starostou Václav Basl. V roce 1901 postihl Svojkovice velký požár a lze předpokládat, že byla zničena také řada obecních dokumentů. V roce 1903 stál v čele obce Josef Kreč, který předsedal osmičlennému zastupitelstvu ve složení Josef Unger, Václav Sedláček, František Soukup, Karel Kreč, František Kopp, Josef Zikmund, František Herejk a Karel Unger.

Dne 20. 3. 1913 došlo k převzetí úřadu novým starostou Václavem Belšánem. Radními se stali František Knapp a Václav Zikmund. Na schůzi 29. 6. 1918 uctili zastupitelé památku svého kolegy Františka Planety, který padl na frontě.

Po obecních volbách v létě 1919 se do čela obce dostal Václav Zikmund. Zastupitelstvo se skládalo z Tomáše Hnízdila, Josefa Kreče, Jana Planety, Karla a Josefa Sedláčkových, Rudolfa Hochmana, Karla Ungra, Františka Soukupa a Františka Hoška.

Dne 14. 10. 1921 došlo k předání agendy mezi dosavadním představitelem obce Václavem Zikmundem a novým starostou Janem Zikmundem. Funkce radních vykonávali Josef Kreč a Jan Planeta.

V roce 1928 podal starosta na svou funkci rezignaci, zastupitelstvo ji však odmítlo respektovat s poukazem na to, že nejsou důvody k odchodu starosty. Přesto členové sociální

demokracie 6. 10. 1928 provedli novou volbu starosty a stal se jím dosavadní první náměstek Václav Soukup, kterého v případě nutnosti zastupoval radní Václav Zikmund.

Podzimní volby v roce 1931 vyhrála sociální demokracie (165 hlasů), republikáni obdrželi 34 hlasů a konečně národní socialisté dostali 19 hlasů. Novým starostou byl zvolen Jan Zikmund. V zastupitelstvu pracovali Jan a Karel Krečovi, Karel Sedláček, František Krejčí, Jan Volf, Václav Budín, Václav, Zikmund, Václav Soukup, Jan Planeta, Karel Zikmund, Václav Bernášek a Jan Zikmund. Při úřadě byly ustaveny také komise finanční, hospodářská, osvětová a stavební.

V květnu 1938 se politické strany v obci dohodly na společné kandidátce všech stran, do zastupitelstva se tak dostali Václav Zikmund, Václav Bernášek, J. Basl, Josef Skolka, Václav Soukup, František Huml, V. Kumbera, Jan Volf, Karel Kreč, Miloslav Kreč, V. Pechoušek a Rudolf Basl. Dne 8. 8. 1938 došlo k předání úřadu mezi bývalým starostou Janem Zikmundem a nově zvoleným Václavem Zikmundem. Funkce radních zastávali Václav Bernášek, Jan Basl a Miloslav Kreč. Starosta Zikmund setrval v čele obce po celou dobu druhé světové války.

Obecní úřad Svojkovice zanikl na počátku června 1945, kdy se ustavil Místní národní výbor Svojkovice.

Starostové Svojkovic

Jméno starosty	Ve funkci od	Ve funkci do
Václav Basl	1881 ?	1881 ?
Josef Kreč	?	20. 3. 1913
Václav Belšán	20. 3. 1913	10. 7. 1919
Václav Zikmund	10. 7. 1919	14. 10. 1921
Jan Zikmund	14. 10. 1921	6. 10. 1928
Václav Soukup	6. 10. 1928	9. 11. 1931
Jan Zikmund	9. 11. 1931	8. 8. 1938
Václav Zikmund	8. 8. 1938	3. 6. 1945

II. Dějiny a vývoj fondu

Původci fondu Archiv obce Svojkovice jsou dva. Převážná většina písemností pochází z činnosti Obecního úřadu ve Svojkovicích, vzniklého v roce 1850. Druhým původcem písemností starších (před rokem 1850) je vesnická samospráva v čele s rychtářem a obecními staršími, dosazenými správou panství.

Fond lze považovat za uzavřený, neboť ve spisovně již nezůstaly žádné písemnosti z doby před rokem 1945.

O úřadování ve Svojkovicích nevíme mnoho. Z počátku pravděpodobně úřadovali starostové doma, v době první republiky byla obecní kancelář v nájmu. Schůze zastupitelstva se konaly nadále v místním hostinci. V lednu 1944 bylo na schůzi obecní rady usneseno, že úřadovna již nevyhovuje a byl proto navržen plán adaptace.

Většina písemností je přijemeckého charakteru, není na nich vyznačeno podací razítko. O způsobu uložení písemností či o péči o ně nevíme nic. V roce 1942 byl zakoupen na obecní úřad psací stroj.

V roce 1924 došlo ke změně nápisu na razítku z původního Svejkovice na Svojkovice. V březnu 1937 mělo být zakoupeno nové obecní razítko. V době okupace se pravděpodobně používalo dvojjazyčné razítko.

O tom, jak široká byla agenda obecního úřadu, si lze udělat představu z předávacích seznamů vyhotovených u příležitosti předání úřadu mezi odstupujícím a novým starostou. První takový seznam vznikl v roce 1913 a byly v něm zaznamenány pokladní deník, kniha na vybírání školních a obecních přirážek, kniha na vybírání dávky z piva, kniha na vybírání dávky z lihovin, kniha přechovávání cizinců, matrika obyvatel, jednací protokol, voličské seznamy, kniha vydaných domovských listů a pracovních knížek, starý a nový parcelní protokol, evidence zeměbranců, evidenční kniha stálých a náhradních záložníků, dva staré jednací protokoly, desky na uschování seznamů domobraneckých, kniha na zanášení nájemného z obecních pozemků, hlavní kniha na daně, starý tisk z roku 1854, zákoníky, zápisník o schůzi obecního výboru, matrika pro druhou třídu školy, deník ústavu chudých, 4 razítka – 1 kovové tzv. žabka, 2 kovové a jedno kaučukové, katastrální mapa.

O osm let později byly mimo výše jmenované předány: protokol o pronájmu obecních pozemků, dva chudinské deníky, jateční protokol, desky s domovskými seznamy, starý a nový jednací protokol místní školní rady, plány, 2 katastrální mapy, starý seznam obyvatel, starý jednací protokol, starý zápisník a poslední vůle Josefa Svobody.

V roce 1928 si předali dosavadní a nově nastupující starosta 3 jednací protokoly, knihu pro postavení pomníku padlým, knihu zemřelých pohřbených na obecním hřbitově, seznamy branců, evidenční knihu záložníků, starou chudinskou knihu, evidenci zeměbranců, parcelní protokol, 2 plány obce, knihu příslušníků obce, domovské listy, knihu protokolů, účetní knihy, doklady k účtům, hřbitovní protokol, 6 starých knih, okresní mapu, 3 stará a jedno nové razítko, spisy o zastávce, knihy dávky ze psů, hřbitovní řád, volební seznam, skříň a stojan na spisy.

Jak je vidět z předávacích seznamů, byla ve Svojkovicích vedena řada knih. Z nich se dodnes nedochovaly matrika příslušníků obce, matrika cizích, kniha vydaných domovských listů, hřbitovní protokol, knihy pro výběr obecních dávek, evidenční kniha záložníků, deníky ústavu chudých, parcelní protokoly, podací protokoly apod. Ani spisový materiál není dochován v úplnosti.

Fond byl do archivu přijat při skartacích 8. ledna 1953, 7. června 1956 a 11. prosince 1957, předávací protokoly však nebyly nalezeny.

Poslední přírůstek do fondu byl získán při skartaci na Obecním úřadě ve Svojkovicích dne 26. 5. 2004, odkud byly přivezeny seznam pozemkových archů, parcelní protokol a pozemnostní archy.

III. Archivní charakteristika fondu

Před započítáním pořádacích prací byl fond tvořen 7 knihami a jedním kartonem z let 1899 – 1945 (1968). Rozsah fondu byl odhadován na 0,25 bm.

Inventář byl sestaven podle schématu metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů obce, tj. rozdělen chronologicky podle původců na A. Předchůdce obecní samosprávy do roku 1850 a na B. Obecní úřad z let 1850 – 1945.

Z písemností předchůdce obecní samosprávy se dochovaly tři protokoly o pozemcích z let 1839 – 1863. Protože byly vypracovány za účelem přesnější daňové evidence, byly zařazeny do skupiny daňové záležitosti.

Při pořádání knih bylo zjištěno, že fond původně obsahoval některé knihy s přesahem do období MNV. Ty byly proto delimitovány v rozsahu 0,04 do fondu MNV. Jednalo se o kroniku z let 1930 – 1968, knihu zápisů ze schůzí zastupitelstva a rady a z plenárních zasedání a ze schůzí rady MNV z let 1932 – 1951 a pokladní deník z let 1941 – 1946. Do nově vytvořeného fondu byla delimitována kniha s původním inventárním číslem 4 – kniha zápisů

ze schůzí komitétu pro postavení pomníku padlým vojínům obce Svojkovice z let 1923 – 1924 a ze schůzí výboru pro postavení pomníku Matce z roku 1938 o rozsahu 0,01 bm.

Fond původně obsahoval jeden karton, v něm však byly uloženy i písemnosti přesahující do období MNV. Jednalo se o knihu došlých zásilek peněžních z let 1941 – 1949, pokladní deník ústavu chudých z let 1939 – 1947, soupis obyvatel Svojkovic s jejich příslušností ke stranám a hnutím z doby po roce 1945, vyhláška MNV z roku 1946 a soupis majetku k 31. 12. 1945. Celkem se jednalo o 0,01 bm písemností z let 1939 – 1949. Ve spisovém materiálu MNV byly nalezeny závodové dotazníky pro sčítání ploch kultur a osevu z let 1944 – 1947. Byly ponechány v prvním kartonu MNV. Zbylé spisy byly rozděleny podle metodického návodu do jednotlivých skupin a podskupin.

Dodatečně byly do fondu ještě včleněny písemnosti převzaté při skartaci 26. 5. 2004.

Ve fondu nebyla provedena vnitřní skartace. Delimitováno bylo celkem 0,06 bm písemností do fondů MNV Svojkovice a Výbor pro postavení pomníku Matce ve Svojkovicích. Rozsah fondu je 0,2 bm, z toho na knihy připadá 0,08 bm a na karton spisů 0,12 bm.

Kategorizace jednotlivých písemností fondu je uváděna na základě směrnice MV ČSR č. 2 ze dne 4. 3. 1975 o ochraně a kategorizaci archiválií. Písemnosti byly zařazeny do dvou kategorií. Knihy zápisů ze schůzí byly zahrnuty podle § 2 odst. d) do první kategorie. Ostatní knihy i spisový materiál náleží k 3. kategorii.

Fyzický stav fondu je dobrý.

IV. Obsah fondu

Fond Archiv obce Svojkovice z let 1839 – 1943 obsahuje 6 knih z let 1903 – 1943, karton spisů z let 1839 – 1940 a pět razítek. Jazykem fondu je čeština a němčina.

V lednu 1928 bylo usneseno založit obecní kroniku, jejím vedením byl pověřen řídící učitel Fišer, ten však žádný zápis do kroniky neprovedl. Prvním skutečným kronikářem se stal Vojtěch Rada, který ji vedl do roku 1930 a po něm ji převzali Karel Zikmund, Ferdinand Hošek a Jan Brotánek. Zápisy v kronice jsou obsažné a badatel zde nalezne řadu zajímavých údajů.

Řadu údajů o dění v obci přinášejí dvě knihy zápisů ze schůzí zastupitelstva z let 1903 – 1932. Zápisy ze schůzí z let 1932 – 1945 jsou součástí fondu MNV Svojkovice.

Z ostatních písemností stojí za zmínku pozemkové protokoly z let 1839 – 1863 a na ně navazující protokoly uložené ve skupině katastrální záležitosti z let 1853 – 1878. Z nich se badatel zjistí údaje o pozemkové výměře jednotlivých usedlostí apod. Zajímavé jsou také spisy týkající se odloučení Svojkovic z farní osady Mýto a převedení k Rokycanům z let 1908 – 1909. Pět razítek obecního úřadu je uloženo ve skupině ostatní materiál.

Katastrální mapa Svojkovic z roku 1839 je součástí Sbírký map a plánů.

V. Záznam o uspořádání fondu

Fond AO Svojkovice uspořádala, inventární seznam sestavila a úvod zpracovala Mgr. Hana Hrachová v roce 2002 ve Státním okresním archivu v Rokycanech.

Rokycany 1. 11. 2004

Mgr. Hana Hrachová